

**Austria Ülemkohus¹, Viini Apellatsioonikohus²,
Austria Liidukantselei³, Austria Justiitsministeerium⁴,
Euroopa Liidu põhiõiguste amet⁵**

14.-18. oktoober 2013

Austria, Viin

Marelle Leppik, Maarja Lillsaar, Eve Rohtmets, Timo Reinthal
kohtupraktika analüütikud

Välislähetuse eesmärgiks oli vahetada teadmisi, kuidas Austrias ja Eestis tehakse kohtupraktika analüüsi ja süstematiseeritakse kohtulahendeid ning korraldatakse lahendite ettevalmistava töö tegemist. Kirjeldatud eesmärgi arvestav programm pandi kokku analüütikute koostöös Austria Ülemkohtu kohtunik prof. dr. Matthias Neumayr'iga, kes on Austria Ülemkohtu kohtunik ja kohtunikutöö kõrval ka tunnustatud professor Salzburgi ülikoolis⁶. Kavas olid kohtumised Austria Ülemkohtus (*Oberster Gerichtshof*), Viini Apellatsioonikohtus (*Oberlandesgericht Wien*), Austria Liidukantseleis (*Bundesministerium*), Austria Justiitsministeeriumis (*Bundesministerium für Justiz*) ja EL-i põhiõiguste ametis (*EU Agency for Fundamental Rights*).

Esimesel päeval toimus **Austria Ülemkohtu esimehe prof. Eckart Ratz'i** vastuvõtt.⁷ M. Neumayr tutvustas meile justiitspaleed. Austria Ülemkohtus töötab 58 kohtunikku, neist 40 lahendavad tsiviilasju ja 18 kriminaalasju. Kohtunikud moodustavad erinevaid paneele – 11 tsiviilasjade paneeli ning 6 kriminaalasjade paneeli. Paneelid koosnevad viiest kohtunikust (st mõni kohtunik kuulub korraga mitmesse paneeli) ning tegelevad ühe konkreetse õigusvaldkonnaga (nt on olemas sotsiaalkindlustuse ja riigivastutuse paneelid). Otsuseid tehakse lihthääleenamusega. Lahendatakse ligikaudu 3000 tsiviilasja ja 800 kriminaalasja aastas. Ülemkohus on ka kohtunike, prokuröride ning notarite distsiplinaarkohus.

Kohtusime **Viini Apellatsioonikohtu (*Oberlandesgericht Wien*) sisekontrolli osakonna juhataja dr. Waltraud Berger'iga**, kes tutvustas meile sisekontrolli läbiviimist Austria kohtutes. Kohtute sisekontrolli eesmärgiks on kontrollida, kas kohtumenetlused viiakse läbi ettenähtud korra kohaselt ning kas kohtutele on loodud kõik tingimused kvaliteetseks õigusemõistmiseks (töötingimused, personal jne). Peetakse oluliseks, et kontrolli teostavad inimesed töötavad kohtusüsteemis. Objektiivsuse tagamiseks ei tohi sisekontrolli üksusesse kuuluda sama kohtu kohtunik. Kuigi sisekontrolli läbiviimist koordineerib Justiitsministeerium, on tegemist kohtusüsteemi sees toimuva kontrolliga. Leitakse, et sellise lähenemise puhul on ka probleemide lahendamine efektiivsem. Kontrolli kohta koostatakse revisjoniaruanne, milles kirjeldatakse üksikasjalikult kõike mida kontrolliti, milliseid kõrvalekaldeid tuvastati jne. Aruande oluliseks osaks on olukorra

¹ Austria Ülemkohus: <http://www.ogh.gv.at/de>.

² Austrias on oma koduleht ainult Austria Ülemkohtul. Ülejäänud kohtute kodulehti administreerib justiitsministeerium. <http://www.justiz.gv.at/web2013/html/default/orga-gerichte.de.html>.

³ Austria Liidukantselei: <http://www.bka.gv.at/>.

⁴ Austria justiitsministeerium: <http://www.justiz.gv.at/web2013/html/default/home.en.html>.

⁵ EL põhiõiguste agentuur: <http://fra.europa.eu/en>.

⁶ Paris Lodron Universität Salzburg: <http://www.uni-salzburg.at/index.php?id=52>.

⁷ Austria Ülemkohtu uudis analüütikute vastuvõtus: <http://www.ogh.gv.at/de/international/besuch-aus-estland-beim-obersten-gerichtshof>. Riigikohtu uudis analüütikute visiidist Austria Ülemkohtusse: <http://www.riigikohus.ee/?id=1437>.

parandamiseks tehtud ettepanekud ja soovitused. Aruannet ei avalikustata, kuid antakse puudutatud osapoolle ning isikutele, kes hakkavad ettepanekuid ellu viima.

Austria Ülemkohtu kohtunik dr. Cristoph Brenn’iga osalesime **EL põhiõiguste ameti** (ametlik lühend *FRA*) koosolekul. Kohtunik C. Brenn andis ülevaate Austria ülemkohtu kohtupraktikast seoses Euroopa Liidu Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu jurisdiktsioonide kattuvusega põhiõiguste valdkonnas. *FRA*-s saime teada, milline on *FRA* kohtupraktika analüüside eesmärk, kes on analüüside adressaadid, ning kuidas valitakse aktuaalseid teemasid. *FRA* ja Eesti kohtupraktika analüütikute töö kattuvus seisneb eelkõige asjaolus, et *FRA* koostab Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktika käsiraamatuid, mis on sisuliselt kohtupraktika analüütilised ülevaated. Suunatud on kohtupraktika käsiraamatud liimesriikide õigusala töötajatele, kohtunikele, prokuröridele ja õiguskaitseametnikele. Näiteks „Euroopa võrdse kohtlemise õiguse käsiraamat“ koostati 2010. aastal koostöös Euroopa Inimõiguste Kohtuga, mistõttu on raamatus usaldusväärne ülevaade asjakohasest kohtupraktikast. Lisaks uuritakse ka EL liikmesriikide kohtupraktikat, mida igas käsiraamatus on samuti avaldatud ja tõlgitud liikmesriikide keelde.

Teine päev algas **Austria Liidukantselei (*Bundeskanzleramt*)** osakonna nr 5 külastusega, kus osakonna direktor **dr. Karl Irresberger** ja e-valitsuse programmi ja projektijuht **Helmut Weichsel** tutvustasid eelkõige **RIS infosüsteemi**⁸ tööpõhimõtteid ja õigusinfo otsimisvõimalusi. Õigusinformatsiooni (sh kohtulahendite) avalikustamise eest vastutab Austria Liidukantselei, pakkudes tehnilist teenust.

Pärast seda tutvustas kohtunik **dr. Gerhard Schmaranzer** tööd Austria Ülemkohtu ***Evidenzbüro***’s, mis on kohtulahendite andmete kogumisega ning lahendite avalikustamisega tegelev üksus. Lisaks tutvustas ta meile Austria õigus- ja kohtusüsteemi eripärasid. Külastasime ka **Austria Ülemkohtu raamatukogu**.

Kolmandal päeval toimus koosolek **justiitsministeeriumi 2. osakonnas**, mis tegeleb sisekontrolliga ja laiemalt riigikontrolliga. Sisekontrolli teostamisest andsid meile ülevaate osakonna juhataja dr. Gabriele Bajons ja tema kaks kolleegi. Seejärel tutvustas **ülemkohtunik dr. Herbert Hopf** Austria Ülemkohtu kodulehe toimetamise põhimõtteid (sh ülemkohtu otsuste avalikustamist). Viimasena kirjeldas meile oma tööpõhimõtteid **ülemkohtunik prof. Kurt Kirchbacher**, kes vastutab kohtu meediasuhtluse eest.

⁸ 1997. aastast aadressil www.ris.bka.gv.at.